

15.6.2006

2913/4/04

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Riitta Länsisyrjä

ULOISMITTAUS ENNEN MAKSUAJAN UMPEEN KULUMISTA

1

KANTELU

Kantelija on osoittanut eduskunnan oikeusasiamiehelle kantelukirjelmän, jossa hän arvostelee Helsingin kihlakunnan ulosottoviraston menettelyä ulosmittausten toimittamisessa. Hän kertoo saaneensa huhtikuussa 2004 yhtä aikaa kaksi kirjettä, joista toisessa oli yhteydenottokehotus noin 1 600 euron elatusapuvelan perimistä koskevassa asiassa. Samalla hän sai ilmoituksen autonsa ulosmittauksesta saman saatavan perimiseksi. Kantelija kertoi saaneensa sovittua avustavan ulosottomiehen kanssa, että velka peritään hänen tilillään olevista varoista, mutta rahoja ei ulosottovirastosta tilitetä ennen kuin täytäntöönpanoperusteesta olisi annettu hovioikeuden päätös. Heidän suullisen sopimuksensa vastaisesti rahat kuitenkin tilitettiin.

Kantelija arvostelee myös veronpalautuksensa ulosmittausta saman saatavan perimiseksi. Hän kertoo saaneensa 25.10.2004 päivätyn ennakoilmoituksen veronpalautuksen ulosmittauksesta 29.10.2004. Maksuaikaa oli ulosmittauksen toimittamiseen vain 2.11.2004 saakka. Kantelija arvostelee sitä, että ennen ulosmittausta hän ei ollut saanut mitään ilmoituksia saatavan ulosotto-perinnästä.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Auton ulosmittaus

Nyt kysymyksessä olevaa asiaa koskeva ulosottohakemus, jossa täytäntöönpanoperusteena oli Espoon käräjäoikeuden 25.2.2004 antama päätös, saapui Espoon kihlakunnanviraston ulosotto-osastolle 18.2.2004. Päätöksessä kantelija oli velvoitettu maksamaan elatusapua alaikäiselle lapselleen. Hakemus oli sittemmin kirjattu ulosoton ULJAS-tietojärjestelmään, josta Tietotekniikan palvelukeskuksesta oli järjestelmän oman ilmoituksen mukaan lähtenyt vireilletuloilmoitus kantelijalle 8.4.2004. Ilmoitukseen sisältyneessä maksukehotuksessa oli merkitty eräpäiväksi 22.4.2004.

Avustava ulosottomies oli saatuaan rekisteriselvityksen perusteella selville, että kantelija omisti henkilöauton, ulosmitannut sen 19.4.2004 ja lähettänyt

asiaa koskevan ulosmittauspöytäkirjan kantelijalle. Kantelija kertoi saaneensa pöytäkirjan samana päivänä kuin vireilletuloilmoituksen.

Ulosottolain 1.4.2004 voimaan tulleen 3 luvun 33 §:n 1 momentin mukaan, kun hakemus on saapunut vastaavalle avustavalle ulosottomiehelle, vastaajalle on viipymättä annettava vireilletuloilmoitus. Ilmoitusta ei tarvitse antaa, jos vastaajan olinpaikkaa ei ole saatu selville tai on aihetta olettaa, että ilmoitus tuntuvasti vaikeuttaa täytäntöönpanoa. Vireilletuloilmoitukseen liitetään muun muassa maksukehotus tai muu ulosottoperusteessa asetettua velvoitetta koskeva noudattamiskehotus, yhteydenottokehotus ja tilaisuus tulla kuulluksi, ilmoitus siitä, että muu kuin toistuvaistulon ulosmittaus voidaan toimittaa ennakoilmoitusta antamatta ja velallisen oikeus osoittaa omaisuuttaan ulosmitattavaksi.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan tältä osin (HE 216/2001 vp), että ennakoilmoituksen lähettämättä jättämisen perusteena oleva täytäntöönpanon tuntuva vaikeutumisen saattaa olla käsillä esimerkiksi vastapuolta kuulematta määrätyn väliaikaisen takavarikon täytäntöönpanossa. Perustelujen mukaan myös ulosmittaus tai väliaikaistoimi saatetaan joutua toimittamaan kiireellisesti hukkaamisvaaran vuoksi.

Tässä tapauksessa vireilletuloilmoituksen lähtemistä järjestelmästä ei ollut estetty. Selvityksessä tähän kanteluun kuitenkin vedotaan velkojan esille tuomaan hukkaamisvaaraan. Hakijan täytäntöönpanohakemuksessa on kerrottu lähemmin hukkaamisvaarasta. Sittemmin avustava ulosottomies ulosmittasi auton ennen kuin maksukehotuksessa annettu maksuaika oli kulunut umpeen.

Hallituksen esityksen perusteluissa on korostettu, että jos vireilletuloilmoitus on annettu, lopulliseksi tarkoitettua tointa ei tulisi suorittaa kuulemiselle varattuna tai siihen kohtuudella tarvittavana aikana. Ulosottolain 3 luvun 18 §:ssä säädetty väliaikaistoimi olisi sen sijaan mahdollinen.

Ulosottolain asianmukaisuutta korostavassa 1 luvun 19 §:ssä korostetaan myös tavoitetta pyrkiä sovinnolliseen ratkaisuun. Velallisella on myös tietyn rajoituksen oikeus osoittaa tietty omaisuus ulosmittauksen kohteeksi. Osoitus sitoo ulosottomiestä, jos se sopivasti sekä velkojaa haittaamatta käy päinsä. Osoittamisoikeus voidaan toteuttaa jälkikäteenkin, mutta maksuajan varaaminen toteuttaa tämän oikeuden varmimmin tosin sille säädetyin rajoituksin.

Koska saatavan perintä olisi voitu turvata väliaikaistoimin, olisi avustavan ulosottomiehen tullut pidättäytyä ulosmittaamasta omaisuutta ennen kuin maksukehotuksessa varattu maksuaika oli kulunut umpeen.

Asiassa oli vielä otettava huomioon ulosottolain 4 luvun säännökset ulosmittausjärjestyksestä ja liiallisen ulosmittauksen kiellosta.

Ulosotossa noudatettava liiallisen ulosmittauksen kiello ilmenee jo ulosmittauksen lähtökohtasäännöksestä ulosottolain 4 luvun 1 §:ssä. Jos on

pantava täytäntöön tuomio tai päätös, jolla maksuvelvollisuus on jollekulle määrätty, mitattakoon se mitä tuomittu on, häneltä ulos.

Ulosottolain 4 luvun 2–4 §:n säännösten mukainen omaisuuslajien keskinäinen ulosmittausjärjestys on: 1) raha, 2) irtain omaisuus, 3) kiinteä omaisuus sekä 4) oikeus elinkorkoon tms. eläketyyppiseen tuloon ja oikeus henkivakuutukseen.

Asiassa saadusta selvityksestä ei käy ilmi, miksi ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen 5 ja 6 §:n mukaisissa velallisen omaisuuden selvityksissä ei ilmennyt omaisuutta, mikä määrältään ja laadultaan olisi ollut ensisijaisesti edellä mainittujen ulosottolain säännösten mukaan ulosmitattavissa. Ulosmitattu auto oli huomattavasti saatavan määrää arvokkaampi. Toisaalta täytäntöönpanotoimien, vaikka väliaikaisten, kohdistaminen autoon – hallinnan jäädessä velalliselle – oli ulosoton suhteellisuusperiaatteen noudattamisen kannalta perusteltavissa. Näin ollen katson, ettei minulla ulosmittauksen kohteen osalta ole aihetta pitää menettelyä moitittavana.

3.2

Pankkitilillä olleiden varojen/saatavan ulosmittaus

Saadun selvityksen mukaan velallisen otettua yhteyttä avustavaan ulosottomieheen auton ulosmittaus peruttiin ja avustava ulosottomies ulosmittasi saatavaa ja täytäntöönpanokuluja vastaavan määrän velallisen tilillä olleista varoista tämän osoitettua varat ulosmitattaviksi. Varat tilitettiin hakijalle 5.5.2004 kantelijan mukaan vastoin hänen ja avustavan ulosottomiehen suullista sopimusta, jotta elatusapuasiassa olisi ensin saatu hovioikeiden ratkaisu.

Kihlakunnanvoudin mukaan tilitys perustui hänen lapsen elatuksesta annetun lain 16 §:n nojalla tekemään ratkaisuun.

Edellä mainitun lainkohdan mukaan tuomio, jolla on mm. velvoitettu suorittamaan elatusapua, voidaan, vaikka siihen haetaan muutosta, panna heti täytäntöön niin kuin se olisi saanut lainvoiman.

Asiassa on jäänyt osoittamatta, että avustava ulosottomies olisi sopinut velallisen kanssa menettelystä, joka olisi edellä mainitun säännöksen vastainen, ei Vaaran kiistäessä asian ole saatu tai saatavissa tarpeellista näyttöä.

Näin ollen ja kun Espoon käräjäoikeus ei ollut muutoin määrännyt täytäntöönpanosta, ei asiassa ole menetelty lainvastaisesti.

3.3

Veronpalautuksen ulosmittaus

Saadun selvityksen mukaan veronpalautuksen ulosmittauksen ennakoilmoitus lähetettiin 22.4.2004. Siinä oli ulosmittauspäiväksi ilmoitettu 2.11.2004.

Veronpalautuksen ulosmittausmenettely oli oikeusministeriön antaman ohjeen mukainen ja noudatti järjestelmän mukaisia päivämääriä.

Itse veronpalautuksen ulosmittauksen ennakkoilmoituksessa varattua määräaikaa arvioin seuraavasti. Laissa ei ole lähempiä säännöksiä siitä, minä ajankohtana ennen ulosmittausta ennakkoilmoitus tulee antaa. Jos ulosmitattava omaisuus on selvillä, ennakkoilmoitus voidaan antaa jo vireilletuloilmoituksessa. Toistuvaistulon ulosmittauksessa ennakkoilmoitus tulee antaa niin hyvissä ajoin, että velallisella on realistinen mahdollisuus ottaa ennen maksukiellon antamista yhteyttä ulosottomieheen. Joka tapauksessa ennakkoilmoitus tulee antaa vähintään päivää ennen ulosmittausta (katso Linna-Leppänen: Ulosottomenettely, sivu 302). Velallisen katsotaan saaneen tiedon ulosmittauksesta seitsemäntenä päivänä sen lähettämisestä postitse ulosottolain 3 luvun 39 §:n 2 momentin mukaisesti.

Näin ollen menettely ei ole ollut tältä osin virheellistä.

3.4

Toimenpide

Saatan edellä kohdassa 3.1 esittämäni käsityksen auton ulosmittauksen ajankohdan virheellisyydestä avustavan ulosottomiehen tietoon.